

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

EINDHOVEN — E. R. POSTMA

Aren plukken op de sabbath

■ Een sabbathkwestie?

Aren plukken op de sabbath: deze woorden prijken in de Nieuwe Vertaling als opschrift boven Mt. 12 : 1-8. Ongewild valt het accent dan natuurlijk op „sabbath”, en de conclusie schijnt voor de hand te liggen. Via de sabbath komen we op de nieuwtestamentische rustdag. En dan loopt 't vanzelf uit op de steeds weer actuele problemen inzake de zondagsheiliging. Problemen die zich doorgaans concentreren rond drie punten: continu-arbeid, recreatie en kerkgang.

Ondanks die schijnbare vanzelfsprekendheid loont het de moeite om eens uitdrukkelijk de vraag te stellen: gaat het hier inderdaad om de sabbath?

Wat voor de hand ligt, verdient de meeste argwaan. Dat geldt ook hier. We zijn al te gewend de bijbel te verknippen tot losse teksten of onderwerpen. Jezus heeft zich op dat punt nooit laten vangen. Hem ging het erom de mensen Góð te leren kennen: gaat heen en leert wat het betekent: barmhartigheid wil Ik, en geen offerande... (9 : 13). Dat wordt gezegd tegen mensen, die dagelijks de Schriften onderzoeken en toch God niet (her)kennen: horende stokdoof en ziende stekeblind.

■ Wetten ten leven

Met „aren plukken op de sabbath” krijgen we in feite meteen al met God te maken. Al moeten we ons wel even goed voorstellen wat er plaats vond. Een aantal wandelaars — minstens een dozijn — tussen het koren. Ze krijgen honger en beginnen vrijelijk aren te plukken en de graankorrels op te eten. Zoals 't tot op de huidige dag in Israël geoorloofd is je onderweg aan een sinaasappel te goed te doen — zonder je rugzak ermee vol te stoppen.

Maar als 't eens ónze akker, ónze boomgaard was geweest? Jeugdherinneringen te over om je de reactie van de eigenaar in te denken! Wij ervaren zoiets als diefstal — al gaat 't maar om een paar appels. Maar Góð... Hém moeten we leren kennen... vond 't heel gewoon wat zijn volk deed. Hij had 't hun notabene zélf zo geleerd (Deut. 23 : 24, 25).

Je akker zal aan een drukke weg liggen, zo tegen Pinksteren, wanneer de tarwe rijp is en heel Israël op weg is naar Jeruzalem! Privé-eigendom? Ja en nee tegelijk. Daar zitten zo wel wat sociale kwesties aan vast... Eén ding is duidelijk: God... Hém moeten we leren kennen... blijft eigenaar van alles en Hij wil zijn uit Egypte vrijgemaakte volk „vrijhouden”. De bede om ons dagelijks brood ligt al verankerd in Israël's oudste „wetten”. Evangelische wetten, waarin God zijn volk de grootst mogelijke vrijheid schonk in gebondenheid aan Hem en aan de gemeenschap.

■ Geestelijke vrijheid

God wil zijn vrijgemaakte volk vrijhouden. Maar Israël's leiders willen het volk niet vrij laten. Dat is dan ook wel een van de grootste verzoeken van het leiderschap. Wereldlijke macht bestaat nu eenmaal bij de gratie van het heerschappij voeren, het knechten van de onderdanen (Lc. 22 : 25).

Natuurlijk kenden de farizeeën Deut. 23 op hun duimpje. Maar dat belette hun niet Israël's vrijheid te beknotten. De aren-plukkende wandelaar zou het vrijheidsbeeld van het land van melk en honing kunnen zijn. Maar ze gebruiken een ander „vrijheidsbeeld” om het eerste te vergruizelen, te weten de sabbath, de dag waarop God zijn volk vrij-af gaf.

Vrijheid? Alles goed en wel, maar er zijn grenzen. En met het vernuft van godsdienstig fanatisme brachten zij Israël's vrijheid om zeep en beroofden het volk van dit uitzonderlijk Godsgeschenk. Er stond toch maar in de wet: ... dan zult gij géén werk doen. Aren plukken was — misschien! — op sabbath geoorloofd. Maar de korrels uit de aar loswrijven en het kaf wegblazen was in feite niets anders dan dorsen en wannen — en was dat werk of niet? En dus: uw discipelen (je proeft de ironie) doen wat men op de sabbath niet mag doen. Tenslotte, als dit geoorloofd is, als deze rabbi discipelen krijgt en school maakt, wankelt hun hele systeem en macht.

Ook bij hen gaat 't niet maar om „de” sabbath, als een los onderwerp. Het hele systeem staat op 't spel. Maar door dit systeem wordt de last van Egypte's dienstbaarheid verwisseld voor een geestelijke en dus nog zwaardere last!

Niet voor niets laat Mattheüs aan deze passage voorafgaan Jezus' woorden: komt allen tot Mij, gij die vermoeid en belast zijn. Wat heb je aan aren plukken als je er niet van mag eten?!

Dat is met recht „hemeltergend”.

■ Davids voorbeeld

Aren plukken op de sabbath — niemand zal Israël van die door God gegeven vrijheid beroven. En voorzover dat toch gebeurt, zal Jezus Israël opnieuw vrijmaken.

Hij doet dat echter niet door het systeem der farizeeën op onderdelen aan te vallen, bijvoorbeeld met een spitsvondig debat over zware of minder zware geboden.

Hij drukt ze met de neus op de Schrift, die schriftgeleerden: Góð zullen ze leren kennen.

De twee voorbeelden die Hij geeft, spreken voor zichzelf. Het eerste, inzake de toonbroden, raakt de liturgie, de dienst van God. En dan is één ding zonneklaar: David en zijn mannen hebben zeer duidelijk gedaan wat ze niet doen mochten!

Een ongehoorde zaak voor een Gezalfde des HEREN. Temeer daar David nog volgelingen heeft ook. Bovendien, lezen we de geschiedenis in 1 Sam. 21 en 22, dan betrappen we deze gezalfde op ettelijke leugens. Van heel het verhaal dat David Achimelech op de mouw spelt is vrijwel geen woord waar. Verder is hij op weg naar de Filistijnen, om vervolgens onderdak te zoeken bij de Moabieten. En tenslotte heeft zijn daad verschrikkelijke gevolgen: vrijwel heel het priester-geslacht van Nob sterft hierom door de handen van een Edomiet (1 Sam. 22 : 22). Met deze ongehoorde Schrift-exegese weerstaat Jezus Israël's theologen. Gods wet is en was geen net, geen vangnet om mensen in te verstrikken. Sprak God zelf niet van „wetten ten leven”? Het verboden brood redde David en zijn manschappen het leven...

■ Dagelijks voorbeeld

Het tweede voorbeeld is zo duidelijk, alledaags, allerzaterdag, dat zelfs farizeeën er over heen kijken. In één uiterst compact zinnetje demonstreert Jezus de zinloosheid van hun verontwaardiging: of hebt gij niet gelezen in de wet, dat op de sabbath de priesters in de tempel de sabbath schenden? Erger kan 't al niet. En dat gebeurt jaar in, jaar uit. Moet de onmiddellijke conclusie niet zijn: Ogenblikkelijk ontslag en censuur wegens zonde tegen het vierde gebod?

Hier gaat 't niet om leringen van mensen, maar om Gods eigen wet. Toch worden ze vrijgesproken. Ze deden immers wat God hun opdroeg? „De” wet, al stond zij op steen geschreven, was nooit een versteende vertelling. Slaafse vervulling van de wet is 't laatste dat God begeert, zeker in de tempel. Laat staan als Jezus er op wijst: méér dan de tempel is hier! Liefde — in vrijheid — is de vervulling van de wet.

Als ze de Schriften kenden, dan wisten ze wat het zeggen wil: barmhartigheid wil Ik en geen offerande. God wil goed verstaan worden. Daar heeft een mens het meeste baat bij: want de Zoon des mensen, de mens, is heer over de sabbath. Heer — en geen slaaf. Jezus plaatst zich naast de discipelen. En Hij weet, als geen ander: wie God kent en dient, moet dat doen als kind van God, koninklijk, en niet als een slaaf. Want God wil zijn volk vrijhouden. Wie Hem dient, moet Hem in vrijheid dienen.

Zal hereniging een schone wensdroom blijven?

We hebben met dankbaarheid gekonstateerd, dat Prof. J. Douma uitvoerig heeft gereageerd op ons artikel: „RADIKALISME?” d.d. 3 dec. 1971. Zeer korrekkt heeft hij ons hele artikel met tussentijds kommentaar in „De Reformatie” overgenomen. Het zou echter te ver voeren, als wij van onze kant hetzelfde procédé zouden volgen ten aanzien van de artikelenserie, die de hoogleraar in de ethiek aan deze materie gewijd heeft. We zullen ons moeten beperken! Daarom laten we veel liggen. Vooral ten aanzien van de situatie in de kerk van Enschede-Noord zullen onze woorden weinige zijn. We komen niet verder met het afdalen naar allerlei details en bijzonderheden op plaatselijk niveau, hoezeer ze op een gegeven moment ook beslissend waren voor het ontstaan van de indroevse scheuring tussen broeders en zusters van hetzelfde Huis!

Ook zullen we trachten onze emoties de baas te blijven. In een emotionele sfeer verzandt de zakelijkheid!

We willen Prof. Douma toegeven, dat we ons teveel verloren hebben in een beschouwing van het radikalisme, zoals hij het in zijn geleerden konstateerde, terwijl we aan het door hem gesignaleerde relativisme aan onze zijde geheel zijn voorbijgegaan. Toch geloven we, dat het weinig zin heeft het één tegenover het ander uit te spelen. Aan beide kanten is men soms over de schreef gegaan, doordat men teveel tegenwicht gaf. Het lijkt ons beter konkreet in te gaan op het herhaalde voorstel van Prof. Douma. We citeren het volgende uit „De Reformatie” van 5 februari 1972:

„Met „Herinnering en Verwachting” heb ik oprecht geprobeerd de breuk, die zich op meer dan één plaats in feite en op andere plaatsen in principe reeds voltrokken had te helpen helen. De spil waar deze poging tot hereniging om draaide, is bij onze lezers wel bekend. Ik heb in mijn boekje geschreven, dat „we het duidelijk eens moeten zijn over:

1. De onverkorte aanvaarding van de gereformeerde belijdenis, overeenkomstig het Ondertekeningsformulier. Tot beslechting van de strijd onder ons over dit punt houdt deze onverkorté aanvaarding concreet in, dat
 - a. De Particuliere Synode van het Zuiden van 1962/63 „terecht de aangenomen leer der kerk in antw. 57 van de H.C. als de leer der Schrift heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van Ds. B. Telder”;
 - b. de Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven terecht de aangenomen leer der kerk, uitgedrukt in de Dordtse Leerregels als de Leer der kerk heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van Ds L. E. Oosterhoff.
2. De hartelijke verdediging van het zelfstandig bestaansrecht van de gereformeerde kerken. Tot beslechting van de strijd onder ons over dit punt houdt de hartelijke verdediging concreet in, dat

- a. de Vrijmaking niet slechts een „historische” aangelegenheid is, maar in gedachten dient te worden gehouden als een werk des Heren, dat ook voor het heden van betekenis is voor ons en onze kinderen;
 - b. samenspreking op landelijk niveau met de synodale kerken in de huidige situatie zinloos is, gelet op de voortgaande ontwrichting in leer en leven van deze kerken, waartegen tot nu toe zowel vanuit haar eigen kring als van onze zijde tevergeefs gewaarschuwd is.
3. De loyale hantering van de kerkenorde voor het onderlinge verkeer van de kerken. Tot beslechting van de strijd onder ons over dit punt houdt deze loyale hantering concreet in, dat
 - a. de besluiten van meerdere vergaderingen, overeenkomstig artikel 31 van de D.K.O. en met behoud van de daargenoemde uitzondering, metterdaad voor vast en bondig worden gehouden;
 - b. het verband met die kerken, die de onder a. genoemde besluiten niet voor vast en bondig willen houden, maar zich aan de meerdere vergaderingen óók verder niets gelegen laten liggen, als verbroken moet worden beschouwd”. (pag. 44).

Graag zou ik de volledige tekst, zoals deze hierboven staat afgedrukt, opnieuw aan Ds Mooiweer en de zijnen willen aanbieden. Mijn brochure bood werkelijke aanknopingspunten, schrijft ds Mooiweer. Om aan te geven, dat er voor mij — en naar mijn vaste overtuiging bij de „massa” van ons kerkvolk — van geen koerswijziging sprake is, vraag ik hem: Knoop alsnog bij deze drie punten aan. Wanneer U en de Uwen met ons het op deze punten duidelijk eens zijn, dan is de scheuring vóór de a.s. Synode van Hattem opgeheven.”

Onder voorbehoud, dat men het over elke formulering van de P.S. van het Zuiden en de G.S. van Rotterdam-Delfshaven niet eens behoeft te zijn, gelijk Prof. Douma in zijn geciteerde boekje heeft aangegeven (a.w. pag. 46), kan men op onze instemming rekenen.

Maar zijn wij dan klaar?
We zullen het nagaan.

1. De kwestie Ds Telder

Het kan bekend zijn, dat vooral de *behandeling* van Ds Telder binnen het kerkverband frustrerend werkte. De P.S. van Het Zuiden 1962/1963 veroordeelde Ds Telder en de P.S. van het Zuiden d.d. 18 november 1965 sprak uit, dat de kerkeraad (bedoeld is die van de brs Den Hooglander c.s.) het zijne moest doen” wat tot de suspensie van de ambtsdienst van Ds B. Telder behoort verricht te worden”. In gewoon Hollands gezegd: Ds Telder moest worden geschorst en afgezet. De vraag blijft klemmen: „Waarom is dat dan nooit gebeurd?” Zelfs van wat men nu als binnenvonds kan betitelen is er eigenlijk nooit een poging in die richting ondernomen. Een van de huidige professoren in Kampen verklaarde destijds, dat hij Ds Telder niet

wilde schorsen. En de kerk van Breda, zoals die nu funktioneert binnen het zgn. Hoogeveense kerkverband liet in het Handboek van 1968 nota bene Ds Telder nog noteren als haar wettige emeritus Dienaar des Woords. Jaren na zijn veroordeling was Ds Telder nog gerechtigd alle kansels in de vrijgemaakte gereformeerde kerken in Nederland te beklimmen om voor te gaan in de Dienst des Woords, der gebeden en der sakramenten! Ds Telder heeft later *zèlf* aan de binnenvonds kerkeraad te kennen gegeven, dat hij er niet langer prijs op stelde om als haar emeritus-predikant te worden aangemerkt.

Daarom is het op z'n zachtst gezegd *unfair*, dat men ons steeds maar weer in de schoenen schuift, dat wij Ds Telder tolereren en tot de kansel toelaten.

Waarom heeft Prof. Douma *zèlf* niet de kwestie-Telder tot een oplossing gebracht? Hij deed toch een voorstel om t.a.v. Ds Telder tolerantie te betrachten?! Zoiets ligt niet binnen ons vermogen. Laat Prof. Douma nu *zèlf* realiseren wat hij in zijn brochure voorstelde. Wij wachten af!

Maar de vraag van ondergetekende: „Waarom heeft men Ds Telder nooit persoonlijk gehoord en hem gevraagd of hij alsnog wilde beloven zijn afwijkend gevoelen niet als leer te propageren?” laat Prof. Douma in zijn uitvoerige artikelenreeks hélaas onbeantwoord.

Als Prof. Douma in „De Reformatie” van 5 febr. 1972 op pag. 153 schrijft: „Wanneer hebben de kerken buiten het verband, of zelfs één kerk in haar midden, publiek en concreet in de geest van het eerste punt van mijn voorstel zich uitgesproken? Wanneer is er in de kring van de kerken buiten het verband klaarheid over deze, voor elke hereniging, essentiële zaak, gekomen?” dan kunnen wij hem antwoorden, dat het voor de kerkeraad te Enschede-Noord een koud kunstje zou betekenen een dergelijke uitspraak te doen! Maar het is water naar de zee dragen. Want de hele zaak-Telder heeft noch vóór noch bij, noch na de scheur enige rol gespeeld. Wat dat betreft is er geen enkel verschil tussen binnen en buiten het verband in Enschede-Noord. In elke preek over zondag 22 H.C. komt bij ons het „van stonde aan” naar Schrift en belijdenis aan de orde. Wijzelf noch de huidige kerkeraad hebben ooit op dit punt enig bedenken gegeven. Daarom zou het dwaas zijn wanneer wij nu gingen verklaren, dat wij alsnog instemmen met de P.S.-besluiten van het Zuiden 1962/1963.

Trouwens: waarom honoreert men niet andere gevallen, waarin duidelijk van afwijkende gevoelens jegens de konfessie moest worden gesproken, maar men desondanks daar geen schibboleth van maakte? In zijn boek: „Om Kerk te blijven”, Amsterdam 1966, heeft Prof. C. Veenhof enkele voorbeelden gegeven van de wijze waarop door Gereformeerden „uitdrukkingen, termen, zeggingsmanieren, bewijsvoeringen en Schriftuitlegging” van de belijdenis gekritiseerd en gekorrigeerd werden. (a.w. pag. 130-136). We vermelden één eenempel: „Enkele jaren na de Vrijmaking maakte een tot ouderling van de Geref. Kerk van Utrecht gekozen broeder — de latere predikant L. A. F. Godschalk — bezwaar zonder meer de formulieren van enigheid te ondertekenen. Hij verklaarde namelijk aan de kerkeraad, dat hij zich niet kon verenigen met de uitspraak in de Dordtse Leerregels III/IV, 4, dat na de val in de mens nog enig licht der natuur is overgebleven. Deze broeder was van oordeel, dat deze uitspraak niet was naar de Schrift. En in verband daarmee vroeg hij of hij wel ouderling kon zijn. De kerkeraad antwoordde hem, dat hij ondanks zijn bezwaar het ambt van ouderling kon bedienen en dat hij, onder voorbehoud van zijn afwijkend gevoelen op het genoemde punt, de konfessie mocht onderteke-

KERKELIJK Leven

nen. (Opbouw, 9e Jrg. no. 35, 17 dec. 1965). (pag. 136).

2. De kwestie Ds Oosterhoff

De zaak Ds L. E. Oosterhoff — velen, zelfs predikanten, gaven grif toe, dat ze niet precies konden zeggen wat nu het afwijkend gevoel van deze Dienaar des Woords was — is gelukkig tot een goed einde gebracht. In 1969 is deze zaak opnieuw aan de orde gesteld en afgehandeld in volledige overeenstemming met en binding aan de Drie Formulieren van Enigheid. (Zie: „Weerlegging” pag. 9). We hadden mogen verwachten, dat Prof. Douma in zijn sekure toetsing van de „Weerlegging” dit verheugende feit had vermeld. Maar we hebben het gemist! Terwijl hij toch duidelijk geschreven heeft: „God versterke het goede, dat er in de kerken buiten ons verband gevonden wordt. Wij zullen ons verblijden over *elk* geluid, dat hoop op hereniging geeft”. Had Prof. Douma niet even over de kerkrechtelijke behandeling van de zaak-Oosterhoff in Noord-Holland kunnen heenstappen door dit feit als een pluspunt te memoreren en naar waarde te taxeren?

3. De samensprekingsaffaire

Wat betreft de samenspreking met de Gereformeerde kerken (syn.) verklaart Prof. Douma, dat hij deze aangelegenheid kan laten rusten, omdat hij van vele kerken buiten het verband aanneemt, dat zij samenspreking met de synodale kerken in de huidige situatie zinloos achten. De hartelijke verdediging van het zelfstandig bestaansrecht van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) is dus niet meer in geding.

4. De loyale hantering van de kerkenordening

We zijn altijd een warme voorstander geweest van de loyale hantering van de D.K.O. In het verleden is men ook tamelijk soepel geweest ten aanzien van overtredingen van de kerkenordening. Wel willen we benadrukken, dat we niet gebonden zijn aan een koers van een synode, maar aan besluiten van meerdere vergaderingen. TENZIJ naar art. 31 D.K.O. Nu schrijft Prof. Douma in dit kader het volgende:

„Wie zich van wettig genomen besluiten niets aantrekt, heeft reeds gebroken met het kerkverband. Of die besluiten terecht genomen zijn, is punt twee. In 1944 zeiden wij: Die besluiten zijn fout; wij kunnen ons er niet aan onderwerpen; appèl heeft geen zin meer; en *dus* maken wij ons vrij. In 1967 en volgende jaren zeiden velen onder ons: Die besluiten zijn fout; wij kunnen ons er niet aan onderwerpen; in appèl gaan wij niet (meer); en we blijven zitten waar we zitten. Het verschil is wel duidelijk, dacht ik.”

Maar is dat wel zo? Was het de bedoeling van de vrijmaking om het kerkverband te verbreken? Men is geneigd dat uit de redenering van Prof. Douma te konkluderen. We zeiden bij de vrijmaking, toen men van ons onderwerping aan besluiten de facto eiste: „We maken ons van die besluiten vrij *binnen het kerkverband*. We blijven dus waar we zijn.” Toen werd men geschorst en buiten de deur gezet. Het kan op verschillende plaatsen anders verlopen zijn, maar dat was de opzet van de vrijmaking. We stellen de vraag: „Is de eis tot de facto-onderwerping aan beslui-

ten van mindere en meerdere vergaderingen in strijd met artikel 85 D.K.O. ja dan nee?” Artikel 85 D.K.O. luid immers:

„Geen kerk zal over andere kerken, geen dienaar over andere dienaren, geen ouderling of diaken over andere ouderlingen of diakenen enige heerschappij voeren.”

Juist de aperte schending van dit artikel als grondbeginsel van het hele gereformeerde kerkrecht was in de zestiger jaren mede aanleiding tot een kerkelijke breuk. Immers: hiërarchie is taboe in de kerk van Jezus Christus. En partijzucht werkt altijd kerkontbindend. *Want partijzucht kent en biedt geen alternatief*. Partijzucht laat geen ruimte voor een gelijkberechtigde andere mening. Ze hanteert het wapen van de verdachtmaking.

Verder is het verbijsterend, dat Prof. Douma met geen woord rept van het doleantiesysteem, zoals het op vele plaatsen in den lande is toegepast in volkomen strijd met de K.O. Wie staat er nu eens vinnen het Hoogeveense Kerkverband op om publiek te verklaren, dat Prof. Kamphuis ernstig gefaald heeft toen hij eigenwillig en eigenmachtig de gemeenteleden in Noord-Holland vanachter de diverse kerkeraden wegriep? Buiten de kerk van Maasvluis, die zich in deze aangelegenheid ernstig verdiept heeft en haar bezwaren heeft kenbaar gemaakt bij de Generale Synode, heeft niemand zijn stem daartegen verheven. Integendeel, men prijst de Generale Synode van Hoogeveen, die de hoogleraar in het kerkrecht in bescherming nam. Maar het is toch ongehoord om te beweren dat, wanneer een kerkeraad zich niet meer vertegenwoordigd acht in een gen. syn. vanwege een te wraken manipulatie, die het kerkverbandelijk samenleven raakt, men zijn ambt verloren heeft. *Dat is synodokratie in optima forma!!*

We willen begrip opbrengen voor het feit, dat men zich door verschillende uitdrukkingen, waarin de ander zich minder sympathiek over kerkelijke regels uitliet, geprikkeld voelde! En dan komt het één bij het ander. Maar als men spreekt van kerkontbinding in Noord-Holland, laat men dan ook eens de hand in eigen boezem steken. Men kon in die dagen bij toenemende binnenkerkelijke spanningen iemand zomaar horen zeggen: „In een oorlogssituatie is Gods Woord mijn K.O.”

Of deze dingen niet vergeeflijk zijn? Zeker wel! Laat Prof. Douma niet denken, dat er bij ons geen zachte ogen en milde handen gevonden worden. We denken aan het indringende woord van de bekende Ds Otto Gerhard Heldring: „Al het werk hier beneden is niet gelegen in het staan op de berg, maar in het stijgen derwaarts; het eerste is verbeelding en waan, het laatste werkelijkheid. En wie struikelt niet wanneer hij een moeilijke weg beklimt?”

Appèlruimte

Loyale hantering van de K.O.? Akkoord! Maar dan naar alle zijden! Als de kerk van Daarlerveen ter klassikale vergadering aan de kerken binnen het ressort Hardenberg meedeelt, dat zij zich vrijmaakt van de Hoogeveense besluiten betreffende de doop van geadopteerde kinderen en op de appèlweg reeds een dergelijk kind heeft gedoopt, dan is dat legitiem. Het is recht, dat de klassis Hardenberg dit heeft geaksepteed! Maar waarom dan een predikant het recht ontzegd om op de appèlweg de door hem onwettig geachte besluiten niet uit te voeren?

Trouwens: een recent voorbeeld van benauwing der consciëntie vinden we in de schorsing van Ds B. Wesseling van Rotterdam-Charlois.

Deze predikant werd immers, terwijl de kerkeraad van Rotterdam-Zuid en de klassis Rotterdam weigerden medewerking te verlenen aan zijn schorsing, tijdelijk van zijn ambtsdienst ontheven op advies van de P.S. van Zuid-Holland. Hij meent de Open Brief

met al zijn bezwaren tegen dat epistel te moeten lezen in het licht van de verklaring van de ondertekenaren en kan zich niet konformeren aan de desbetreffende Amersfoortse synodebesluiten. Maar hij was al in appèl gegaan!

Zijn bezwaarschrift was al naar Hattem verzonden! Toch werd hij geschorst!

Daarbij komt de vraag: „Is het recht om een Dienaar des Woords aangaande de Open Brief een leesbinding op te leggen en van hem te eisen, dat hij publiek de Open Brief zal bestrijden, terwijl hij duidelijk heeft gesteld, dat hij niets van de Open Brief als zodanig moet hebben?”

Als de synode van Hattem deze P.S.-uitspraak sanktioniert, zullen er nog tientallen schorsingen binnen het verband moeten volgen! Dan is de weg naar een eventuele hereniging volslagen geblokkeerd!

5. Over uitsluiting uit het Koninkrijk der hemelen

Prof. Douma schrijft in „De Reformatie” van 12 februari 1972, pag. 161: „Wie schorst en afzet, moet weten wat hij doet. Maar gelukkig hoeft hij geen lasten te dragen, die te zwaar voor hem zouden zijn. Hij behoeft aan het *begin* niet te zeggen, wat hij pas aan het *eind* verantwoorden kan. Hij weet ook, dat hij de tucht als *remedie* moet toepassen. En wie de naaste liefheeft als zichzelf, zal ook bij een overlijdensadvertentie van een eens geschorste bedenken, dat in de genade Gods veel dwaasheden, die men bij zichzelf niet ziet of erkent, vergeven worden.”

Heel anders klonk de taal van het „Getuigenis”, dat de Generale Synode te Groningen anno 1946 richtte aan het adres van alle Gereformeerde belijders van de Christus in Nederland:

„Weet gij, gereformeerde belijders, eigenlijk nog wel, wat er geschied is?”

Men heeft hoogleraren, predikanten, ouderlingen geschorst en afgezet, omdat zij niet konden voldoen aan den (niet op hun verzoek) hun *gestelden EISCH*, dat zij zouden beloven *niets* te leren, dat niet ten volle in overeenstemming was b.v. met de uitspraak, dat men de kinderen des verbonds moet houden voor *wedergeboren*.”

Daaraan voorafgaand merkt het „Getuigenis” op:

„Of, en *dàt* is wel het ergste, men durft het aan, te verzekeren, dat met schorsing en afzetting, *op grond* van artikel 79-80 der Kerkenordening, *ons geenerlei vonnis getroffen heeft aangaande onzen staat voor God*.”

Wie nu weet, wat de *eenheid* van Gods volk eigenlijk is, die zal tevens inzien, dat met deze *laatste* bewering de waarachtige een-wording van wie thans uiteengeslagen zijn steeds verder uit het gezicht komt. Wie voor Gods aangezicht één willen zijn of worden, die zullen moeten beginnen de *feiten*, die tot nu toe de eenheid in den weg stonden, *eerlijk* en *open* te bespreken, eerst voor den Heere, daarna ook voor de menschen. Welnu, er zijn honderden ambtsdragers geschorst „*op grond*”, naar het heette, van de artikelen 79 en 80 der Kerkenordening. Die artikelen zeggen overduidelijk, dat naar het oordeel der kerk de geschorsten een *openbare grove zonde* bedreven hebben, die den bedraver bij de wereld eerloos doet zijn en in een „gemeen lid” der *afsnijding* *waardig* is.

En naar dit oordeel der kerk zal volgens haar verzekering God oordeelen beide in dit en in het toekomstige leven. Een kerk, die openlijk *deze* artikelen der Kerkenordening op ons toepasselijk verklaart en ook metterdaad toepast, en *daarna* zich gedraagt, als hield dit von-

nis over handelingen, *die wij volhielden*, geenerlei oordeel over onze afsnijdenswaardigheid, en dus over onzen staat voor God in, zulk een kerk maakt de breuk nog erger dan ze reeds was. Eerst wondt zij het hart en daarna vraagt zij: hebben we u zeer gedaan? Immers neen? Zij gaat haar en onze problemen na de uitwerping *anders* stellen dan daarvoor. Achteraf loochent zij metterdaad *de natuur* van haar eigen handelingen en verandert ze den *inhoud* van haar oordeel aangaande de onze; doh zij weigert de consequenties van deze loochening en van deze verandering te trekken en daarin de eenvoudige daad van bekeering te doen. Als *ambtsdragers* in *Góds Huis* *schorst* ze ons en werpt ze ons uit; doch achteraf stelt ze ons voor als *ambtenaren* in een *menschelijke* instituut, die „gestaakt” zijn. Begonnen met het zeggen, dat wij tegen *Gods eeuwigblijvend Woord* en *recht* in overtreding waren, gaat ze ongemerkt er toe over de meening te suggereren, dat wij met een tijdelijke en toevallige en disputabele meerderheids-conclusie van *menschen* helaas niet konden meegaan. Eerst werd het begrip „*scheurmaker*” uitgelegd met de woorden van het avondmaalsformulier, later ging men het hanteeren in den

zin van: *orde-verstoorder*.

Hoezeer dit alles, wij onrechtvaardig tegen de menschen, ook zondig voor God is, wie behoeft dáárvan nog bewijs? Het is *kerkbederf, stijlverlies, rechtsverachting*.” (a.w. pag. 2 en 3).

We behoeven hieraan niets toe te voegen. Deze woorden, die oorspronkelijk afkomstig zijn van niemand minder dan wijlen Prof. Dr K. Schilder hebben een angstwekkende aktualiteit verkregen door de handelingen van de binnenverbandse kerken.

Dit alles neemt niet weg, dat we ons positief blijven opstellen tegenover elke poging om iets te doen aan de heling van de geslagen breuk. We hopen daarom van harte, dat gunstig zal worden gereageerd op het voorstel van Maassluis aan de G.S. te Hattem tot samspreking met Noord-Holland. Er is immers op de indringende roepstem van Hoo-geveen door Noord-Holland geantwoord! Men erkent van beide zijden, dat de macht der zonde verwoestend gewerkt heeft. Tevens is men het er van harte over eens, dat het beschamend is, dat dit alles kon gebeuren in de kerken, die zo genadig door de HERE waren gesteld in de vrijheid voor ongeveer vijftig jaren. „Er is reden ons

niet alleen te schamen, maar ons voor de HERE zeer te verootmoedigen.” Waar die ootmoed gevonden wordt, zal men samen niet lang behoeven te zoeken naar de ronde tafel.

6. Tot besluit

We hebben dankbaar genoteerd, dat Prof. Douma met Prof. Veenhof instemt betreffende de belijdenis omtrent de kerk als de vergadering van alle ware christgelovigen. Dat achten we zonder meer een belangrijk winstpunt.

Tevens mogen we Prof. Douma verzekeren, dat het nooit onze bedoeling geweest is over harten te oordelen. Dat laten we aan de HERE over! Maar we hebben wel getracht vragenderwijs door te tasten naar achtergronden. Dat neme de hoogleraar in de ethiek ons niet kwalijk! *ok wij zijn bereid tot persoonlijke offers, handreiking en tolerantie!* Als deze bereidheid aan beide zijden gevonden wordt, zal wis en zeker door Gods genadekracht en Heilige Geest de weg tot elkaar worden gebaad! Daartoe helpe ons de almachtige, barmhartige God en Vader van onze Heer Jezus Christus!

Enschede.

O. MOOIWEER

AMSTERDAM — H. E. S. WOLDRING

Christen-student-zijn

— tussen konservatisme en progressiviteit —

■ Toetsen van ideeën

Wanneer het geheel van ideeën, gedachten, dat uit een overtuiging voortkomt en dat aan de verenigingsactiviteiten ten grondslag ligt wegvalt, dan ontstaat dekonfessionalisering.

In de eerdere artikelen schetste ik enige ideeën (ideologie), die voortkomen uit de christelijke geloofsovertuiging, die ten grondslag liggen aan de activiteiten van een chr. studentenvereniging. In dat verband werd geschreven over problemen in het geloofsleven en in de universitaire studie.

Het lijkt mij vanzelfsprekend, dat een studentenvereniging ook andere activiteiten ontplooit. Hoewel ik de mogelijkheden van een studentenvereniging niet overschat, ligt het in de lijn van haar doelstelling dat zij ook voor andere mensen iets betekent. Enkele Verenigingen van Gereformeerde Studenten werken bijv. mee aan de steunverlening aan buitenlandse christenen. Er zijn studenten, die activiteiten ontplooiën op het terrein van de reklassering, jeugdwerk, e.a. Enkele leden van de v.g.s. „Hendrik de Cock” te Groningen hebben het als een taak gezien de sociëteit van deze

vereniging open te stellen van vóór de kerst tot na nieuwjaar. Zij wilden kamerbewoners, eenzamen e.a. „opvangen” en gezelligheid bieden. Zij wilden proberen te voorkomen, dat deze mensen naar een kroeg zouden gaan. Wanneer een vereniging als geheel tot dit „sociaal werk” geen kans ziet, dan is het misschien wel mogelijk voor bepaalde leden van de vereniging.

Het lijkt mij niet verantwoord om voor deze activiteiten het goed functioneren van de vereniging in de waagschaal te stellen. Een studentenvereniging is niet opgericht voor activiteiten op het gebied van de reklassering, de werkende jeugd of buitenlandse christenen. Het is echter goed denkbaar, wanneer zo'n vereniging in het verlengde van haar doelstellingen de genoemde activiteiten mede gaat aanpakken. De ene vereniging kan op dit terrein meer doen dan de andere. Een vereniging sluit bepaalde mensen in en andere uit.

De belangen en problemen van de leden verdienen de eerste aandacht. Niet omdat wij ons willen afsluiten van de buitenwereld, maar omdat de problemen binnen een christelijke studentenvereni-

ging reëel zijn en aandacht behoeven.

Het is natuurlijk noodzakelijk om de ideologie achter het verenigingswerk voortdurend kritisch te bekijken.

Het kritiekloos vasthouden aan een bepaalde ideologie leidt tot ideologisme (of „konfessionalisme”) en is als zodanig een groot kwaad. Het staat gelijk aan konservatisme.

Waar toetsen wij dan onze ideeën aan, die aan de verenigingsactiviteiten ten grondslag liggen? Dit is een belangrijke vraag.

Wat onze ideeën en gedachten zijn over de doelstelling en over het vormingswerk van een studentenvereniging is eigenlijk onbelangrijk. Er moet onvoorwaardelijke ernst gemaakt worden met de vraag: Wat heeft God en Jezus Christus in ons verenigingsleven te betekenen.

Het is niet belangrijk wat wij met een vereniging willen.

Wat wil Christus met onze vereniging?

Wat wil Hij in ons leven, ook in het verenigingsleven betekenen? Daar moeten wij antwoord op geven.

Wat kunnen wij daarover in de bijbel lezen?

Beantwoorden wij daaraan?

’t Gaat er niet om wat wij niet mogen doen. ’t Gaat er om wat God wil dat wij wél doen!

Onze ideologie moet n.a.v. deze vragen steeds gekorrigeerd worden. **Onze woorden** moeten in relatie staan tot **het Woord** van God, de Krachtbron. Als zij daar los van komen te staan, zijn zij krachteloos.

Konkreet: zonder bijbelstudie en gebed zijn alle activiteiten van een studentenvereniging en van andere verenigingen dood.

Je kunt nog zo veel woorden, moderne uitdrukkingen en nieuwe organisatievormen bedenken, wanneer deze geestelijke basis ontbreekt is het waardeloos. Het is altijd mogelijk nog een tijdje

te teren op het verleden van een vereniging, maar na verloop van tijd zakt de zaak in elkaar. Gebed en bijbellezende zijn geen vrijblijvende zaken. Zij richten ons leven en de verenigingsactiviteiten.

■ Vriendschap-gezelligheid

Naar aanleiding van het bovenstaande zullen niet velen geschokt zijn. Hooguit heeft men hier en daar iets herkend uit eigen ervaring.

Misschien zeggen sommigen: je kunt er zo gemakkelijk over praten, het is allemaal zo vrijblijvend. De konkretisering moet natuurlijk in de praktijk plaats vinden en zal ongetwijfeld vruchten afwerpen.

De in de voorgaande artikelen geschetste problemen zijn m.i. actueel. Wanneer deze zaken verwaarloosd worden, dan faalt een christelijke studentenvereniging. Het heeft niets met geestelijke binnenvetterij te maken. Als christen-studenten in deze zaken niet geholpen worden dan gaan ze de vernieling in.

Het is een vreselijke aanklacht tegen een christelijke studentenvereniging, als leden zeggen dat zij er niets aan hebben en dat de vereniging zo weinig voorstelt.

Men kan vragen of de ons bekende organisatievormen toch niet uit de tijd zijn. Ik verwacht van een organisatie op zichzelf niets. Verwijten aan organisatorische kaders lijken mij echter ook niet helemaal juist. Een organisatorisch kader blijft slechts een middel. Het is een middel om de activiteiten binnen de vereniging aan op te hangen. Het is uiteindelijk afhankelijk van wat de leden van de vereniging ervan maken. Het in stand houden van een sociëteit, het beleggen van vergaderingen e.a. zijn erg belangrijk, maar daar gaat een studentenvereniging niet in op. Binnen een bepaalde organisatorisch kader kunnen de leden elkaar ontmoeten

ten. Daar worden afspraken gemaakt voor dispuuten, werkgroepen, bijbelkringen, om bij elkaar op bezoek te gaan en bij elkaar te eten enz.

Het **eigenlijke** studentenleven wordt door de betrokkenen beleefd, maar onttrekt zich aan het oog van de meeste buitenstaanders.

Hoewel er binnen een studentenvereniging een formele vriendschapsband bestaat, is het onmogelijk dat iedereen met iedereen bevriend is. Vriendschap laat zich niet opdringen. Zij is ook geen formaliteit. Zij groeit in samenwerking, in diepgaande gesprekken en is in geestelijk contact gefundeerd.

Vriendschap is daarom een niet genoeg te waarden **resultaat** van samenwerking en geestelijke verwantschap. Het is één van de ergste dingen om in vriendschap teleurgesteld te worden. **Het omgaan met mensen in het algemeen en met vrienden in het bijzonder is geen vrijblijvende zaak!**

De kontakten binnen een studentenvereniging zijn (meestal gedurende slechts vijf of zes jaar) zeer intensief. Veel intensiever doorgaans, dan later met collega's in een werksituatie. Dat zijn meestal „vrienden van maandag tot vrijdag” (Alvin Toffler).

Met gezelligheid is het precies zo gesteld. Gezelligheid op zichzelf is leeg, is niets. Zij groeit als begeleidend verschijnsel van gezamenlijke activiteiten. Het dilemma: of serieus-doen of gezelligheid, lijkt mij daarom onjuist.

Wanneer gezelligheid inhoudloos is doet zij geforceerd aan.

Het is veel christenen helaas onbekend om als christenen feest te vieren. Zij weten blijkbaar niet hoe dat moet. Sommigen denken, dat je tijdens een feest gek moet doen en beslist geen serieus gesprek mag beginnen.

Alsof dát feest is!

Serieus bezig zijn in gesprekken en in andere activiteiten en gezelligheid gaan m.i. samen. Een goed gesprek kan een gevoel van geweldige voldoening geven. Als begeleidend verschijnsel kan een gezellige sfeer ontstaan, die de voortgang van een gesprek of samenwerking stimuleert.

Men begrijpe mij goed: dit betekent niet dat in de studentenwereld uitsluitend serieus gediskussieerd moet worden of psalmzingend pilsjes gedronken moet worden. Wie de hele dag kolleges gelopen heeft, op een laboratorium gewerkt heeft of gestudeerd heeft, heeft er waarschijnlijk geen zin in om aan het eind van de avond ook nog een diepgaand gesprek te voeren. Je hebt er dan behoefte aan om even met iemand een praatje te maken. Dit is vanzelfsprekend. Het ging mij in het bovenstaande echter om een levensinstelling en gezindheid.

In verband hiermee nogmaals de vraag of de organisatorische kaders niet uit de tijd zijn. Bepaalde organisatievormen als eindeloze notulendiskussies, groentijdpraktijken en andere onzin wél. Uiteindelijk is het geen belangrijke vraag. De centrale vragen zijn: Wat heeft men met dat organisatorische kader gewild en wat heeft het ons opgeleverd?

Er moet binnen de christelijke studentenverenigingen veel veranderen, teneinde de doelstelling beter te realiseren.

Er wordt veel tijd besteed aan de gekozen vakstudie. Er wordt in veel gevallen een behoorlijke hoeveelheid tijd uitgetrokken om Sartre, Camus, Hermans e.a. te lezen. Hoeveel tijd schiet er bij de meesten nog over voor het bijbel-lezen?

Ik heb de indruk, dat hier zelfs een grote achterstand ingehaald moet worden.

De „rode jeugd” bestudeert Marx en Lenin en zwaait met boekjes en gedichten van Mao.

De Jezus-movement besteedt veel tijd aan bijbelstudie!

Waar blijven de christen-studenten?

Laten zij zich niet verschuilen achter het argument, dat zij zich in de onchristelijke universitaire wereld als vreemdelingen voelen. In hoeverre is dat eigen schuld?

Hoséa (4 : 6) heeft niet voor niets gezegd, naar het woord des Heren: Mijn volk gaat te gronde door gebrek aan kennis.

Juist op grond van het bovenstaande hebben de leden van een christelijke studentenvereniging het recht elkaar aan te spreken met de vragen: Wat doe jij hier?

Wat zoek jij hier?

Het is een noodzakelijke appèlbasis voor een gezond verenigingsleven.

■ Progressief-conservatief

Deze twee woorden geven een spanning weer waar elke christen in zit. Konservatief is iemand die krampachtig aan bepaalde organisatievormen en gebruiken vasthoudt. Toch is iedere christen in zeer bepaalde zin conservatief of bewarend (vasthoudend). Hij wil vasthouden aan zijn geloofsovertuiging en in een vereniging (afgezien van de manier waarop) ook aan bepaalde doelstellingen. Wie wil ook niet progressief zijn? Een mens leeft in een bepaalde tijd en gaat met zijn tijd mee. Betekent dit een stuurlaas meedrijven?

Progressiviteit, afkomstig van het latijnse „progressio” betekent vooruitgang. Maar het mag geen stuurlaas vooruitgang zijn.

Door het „konserverende” wordt de richting van de progressio bepaald.

Het inhoud geven aan deze elementen en aan de zo vlot uitgesproken woorden „positief-christelijk” is voor de toekomst van een christelijke studentenvereniging van geweldig belang.

Als de Ver. van Gereformeerde Studenten „Hendrik de Cock” of een andere v.g.s. over tien jaar niet meer te herkennen is als **christelijke** vereniging, dan kan men de **huidige** leden niet verwijten: dit is hun schuld. Er kunnen meer en andere factoren in het spel zijn.

Wél mag men vragen: hebben zij misschien gefaald in de realisering van het christelijk karakter van de vereniging?

Met deze vraag worden de activiteiten van de huidige leden van een christelijke studentenvereniging onder een onvoorwaardelijke klem geplaatst.

VIERHOUTEN — D. W. L. MILO

Rechtvaardige Susanna

We zijn blijven steken op weg naar de terechtstelling van Susanna. Een jongeling genaamd Daniël had geroepen: ik ben onschuldig aan het bloed van deze vrouw! Dat was een bekende term. Het volk dat de geschiedenis kende wist, dat David met een soortgelijke zin zich had los gemaakt van de moord op Abner. Zodat later Pilatus in dezelfde zin een laatste beroep op het volk deed, toen hij van de Heiland zei: ik ben onschuldig aan zijn bloed!

Daar stond Daniël dus. Hij had een spaak in het wiel gestoken en de executie geblokkeerd. Er was een nieuw element in de procedure gebracht, dat moest worden opgelost voor de eerste steen kon worden geworpen. En van tweeën een: of Daniël zou de onschuld van Susanna alsnog en onmiddellijk moeten bewijzen — ofwel hij zou haar lot meedragen.

Het volk luisterde gespannen naar zijn moedig pleidooi: „veroordeelen wij een dochter Israëls zo dwaas en lichtvaardig, zonder de zaak terdege onderzocht en de schuld met zekerheid vastgesteld te hebben? Doe die rechtspraak maar over want de rechters zijn meinedigen!”

Dat eerste kon Daniël zeggen met een beroep op de Wet; maar dat tweede moest hij bewijzen; en daarbij zou het gaan spannen.

Het volk haastte zich dan ook terug. Maar de rechters zeiden schamper: kom maar op onze stoel zitten en vertel het maar, want God heeft ú blijkbaar het ambt van rechter geschonken. Jawel, Gods naam was er al weer bij uitgesproken. Meined op meined. De rechters hielden niet van half werk.

Maar Daniël nam meteen de handschoen op, nam het gezag van de rechters over: verzocht de ene rechter zich even te verwijderen. Vroeg toen aan de ander: onder welke boom was het, dat u haar in overspel aantroft? Antwoord: onder een rubberboom (oude vertalingen zeggen: mastiekboom of ook maar linde). Maar toen Daniël de eerste rechter ondervroeg antwoordde deze: onder een eikeboom. Zo liet hij ze publiekelijk elkaars getuigenis tegenspreken — een Salomo's oordeel gelijk. Ze stonden samen in één zet voor

leugenaars. Hij verzuimde trouwens niet hen beiden op imponerende wijze de kast uit te vegen. Een man die goed luistert, had Salomo al gezegd, kan triomferend spreken. Hij verweet de ene rechter: dat zijn zondig leven nu eens openbaar was geworden en dat hij een onrechtvaardige rechter was. De ander kreeg te horen, dat zijn hart door zijn boze lusten was misleid; dat hij dit spelletje al vaker had gespeeld met dochters van Israël, maar dat het hem met deze dochter van Juda niet was gelukt!

—o—

De executie van Susanna ging dus niet door. De hele vergadering loofde God, die een Verlosser is van degenen die op Hem hopen. En de families Chelkias en Jojakim loofden God in huiselijke kring opnieuw: „omdat er geen oneerlijke zaak in Susanna was gevonden”. Wat zullen de knechten en dienstmeisjes blij zijn geweest, dat de smaad van hun meesteres was weggenomen. Wat hebben de „aanzienlijke Joden” een kostbaar lesje gehad: dat de letter doodt, maar dat de Geest levend maakt.

En „een vals getuige blijft niet ongestraft”, had Salomo gezegd (19 : 5) die daarin Mozes nasprak. Ja, want Mozes had geschreven: bij vals getuigenis zal men de getuigen doen net zoals zij hun slachtoffer dachten te doen (Deut. 19 : 19). Vandaar dat een leugenachtig getuige zal omkomen (Spr. 21 : 28); maar gerechtigheid redt van de dood (10 : 2).

U begrijpt het al: de twee rechters zijn zelf terechtgesteld, naar de Wet van Mozes.

En daarmee was „het onschuldig bloed op diezelfde dag verlost”. Wie met dat onschuldig bloed wordt bedoeld is niet helemaal helder. Voor de hand ligt, dat het bloed van Susanna is bevrijd van de dood. Maar daarachter ligt zeker ook: het volk is er voor bewaard, onschuldig bloed te vergieten; hetgeen zeker door de Heere zou zijn bezocht.

—o—

Dan nog iets. Er staat bij de aanvang van dit hoofdstuk, dat het rechters waren „van welke de Heere gesproken heeft, dat onge-

rechtigheid uit Babylon was uitgegaan van de oudsten en rechters, die het volk schenen te regeren". Het is schrijver dezes niet duidelijk, waar de Heere dat gesproken heeft. Maar de schrijver van het apocriefe boek ging er van uit dat zijn lezers hem begrepen: er waren in de ballingschap ouderlingen als Hofni en Pinehas, als de goddeloze profeten, als Judas en latere ambtsdragers, die onder de dekmantel van hun ambt het vuur van de zonde aanstaken. Het was centraal bederf, dat naar buiten doorwerkte via de kanalen van de kerkelijke organisatie. Die oudsten „schenen te regeren" — let u op die kostelijke opmerking? Het was geen schijnvertoning van zwakken; integendeel, ze regeerden vastbesloten en met ijzeren scepter — maar vergaten dat ze landvoogden des Heeren waren en dat God de Héér regeert. Dat bewees de Heere aan het eind: „Daniël" wil zeggen „God is rechter, die het beslist; die als aller Oppervoogd deze vernedert, die verhoogt."

— 0 —

Er ligt troost en bemoediging in dit apocriefe boek. De naam van Susanna zal in ere blijven. Zij was een Godvrezende vrouw en zo iemand kan op de hulp van God rekenen. Al was het bederf in Babel centraal aangestoken en een doorgaand bederf geworden — een enkele weerloze vrouw kon de reformatie inzetten. In haar zwakheid. Alleen door de zonde tegen te staan en haar nood aan de Heere te klagen. Daar kan geen Sanhedrin, geen synode, geen kerkeraad tegenop. Dan is God zelf de rechter. Durf alleen te staan, durf een Daniël te zijn — zo luidde een engels gedicht, graag door dr A. Kuyper aangehaald.

— 0 —

Blijft over een opmerking over het karakter van de apocriefe boeken. Dit hoofdstuk van Daniëls profetie en het volgende zijn dus niet bij de „canon", de gesloten reeks van bijbelboeken, gesteld. Het zijn boeken, zegt de Ned. Geloofsbelijdenis in art. 6, „dewelke de Kerk wel lezen kan, en daaruit ook onderwijzingen nemen voor zoveel als zij overeenkomen met de kanonieke boeken". Echter stelden onze vaders: „zij hebben zulk een kracht en vermogen niet, dat men door enig getuigenis van deze (boeken) enig stuk des geloofs of der christelijke religie zou kunnen bevestigen. Integendeel: zij zouden de autoriteit van de andere, heilige, boeken kunnen verminderen."

Het verhaal van Susanna behoeft dus niet voor waar te worden gehouden. Maar de inhoud en de les sluiten opvallend aan bij Mozes en bij Salomo. Waarom het raadzaam kan zijn, hieruit „onderwijzing te nemen". Want wie niet uit alles leren wil, wil in 't geheel niet leren, zeggen de wijzen.

Samenwerking van het G.P.V. en het N.E.V.

■ een interkerkelijke samenwerking

In dit laatste artikel over de grote ommezwaaai die door het G.P.V. is gemaakt willen we nog een paar opmerkingen ten beste geven over wat op de Algemene Vergadering van het G.P.V. ten aanzien van de samenwerking met het N.E.V. werd gezegd en besloten.

Op die vergadering kwamen aan de orde drie voorstellen welke door de G(enerale) V(erbonds) R(aad) over deze samenwerking aan de Algem. Vergadering van het G.P.V. waren voorgelegd.

Tegen deze voorstellen rees vanuit de vergadering een scherp verzet. Dat vond zijn concrete belichaming in een voorstel om eerst een „groot congres" te houden waarin die samenwerking nog eens alzijdig en grondig zou worden bekeken. De resultaten van dat congres zouden na afloop daarvan aan de kiesverenigingen moeten worden toegezonden. En via deze zouden ze dan aan de Algemene Vergadering kunnen worden voorgelegd.

De kiesvereniging van Helpman die dit voorstel lanceerde, was voorts van oordeel dat dat „grote congres" van een vaste basis, van een aantal „zekeringen" diende uit te gaan. Eén van deze „zekeringen" was deze, dat „het niet juist is het Program van Richtlijnen van het G.P.V. zonder meer als basis van samenwerking met het N.E.V. te aanvaarden, omdat gezien de eigen identiteit van het N.E.V. niet te verwachten is dat het N.E.V. voortdurend de Richtlijnen op dezelfde wijze zal hanteren als het G.P.V."

Tegen deze idee van een „groot congres" verzette de Verbondsraad zich uit alle macht. Een dergelijke figuur was in de structuur van het G.P.V. naar zijn overtuiging onmogelijk. En wat die „zekeringen" betreft: als de algemene vergadering daarmee accoord zou gaan zou de reeds bestaande samenwerking met het N.E.V. geheel op losse schroeven komen te staan.

Tegen het dringend advies van de Verbondsraad in besloot de Algem. Vergadering toch met 97 tegen 70 stemmen vóór alles het voorstel van Helpman in stemming te brengen. De Verbondsraad waarschuwde daarop de vergadering dat de aanvaarding daarvan zeer ernstige consequenties met zich zou brengen. En toen werd met het minimale verschil van vier stemmen (87-83) het voorstel van Helpman verworpen.

De Verbondsraad beloofde wel dat er een „beperkt" congres zou worden gehouden. Maar dat zou niet méér mogen doen dan het verder bespreken en concretiseren van de regels voor de samenwerking zoals die reeds officieel werden vastgesteld. De resultaten van dit congres zouden als advies aan de Verbondsraad worden gestuurd. Deze zou hieromtrent besluiten nemen en deze doen toekomen aan de kiesverenigingen.

De drie voorstellen van de Verbondsraad werden daarop aanvaard met 54, 62 en 70 tegen.

Tekenend voor de stemming van de vergadering was dat de aftredende secretaris van de Verbondsraad, het Kamerlid dr Verbrugh, een krachtig voorstander van de samenwerking, met slechts 92 van de 172 stemmen werd herkozen.

☆☆☆

Onmiddellijk na deze Algem. Vergadering van het G.P.V. kwamen de Centrale Verbondsraad van het G.P.V. en het Hoofdbestuur van het N.E.V. — zij vormen samen de „Contactvergadering" — bijeen en stelden gezamenlijk een verklaring op.

Na een kort overzicht van de gang van zaken t.a.v. de samenwerking wordt daarin het volgende gezegd:

„De eerste twee punten (nl. van het door de algem. vergadering van het G.P.V. aanvaarde voorstel over de samenwerking met het N.E.V.) houden in, dat de politieke samenwerking met het G.P.V. een ander karakter heeft dan de samenwerking in een geloofsgemeenschap zoals die binnen de kerkelijke broederschap beleefd wordt. Verder dat deze politieke samenwerking met het N.E.V. tot de bevoegdheden van het bestuur behoort en thans in hoofdlijnen niet behoeft te worden gewijzigd.

Ten slotte deed de algemene vergadering van het G.P.V. een uitspraak over de samenwerking bij verkiezingen. Bij de Tweede Kamerverkiezingen wordt tegen oventuele verbinding van twee kieslijsten, nl. een van het G.P.V. en een van het N.E.V. (bij desbetreffende wijziging van de kieswet), gezien de verbondenheid in politieke doelstelling, geen principieel bezwaar aanwezig geacht. De onderlinge concurrentie die het gevolg kan zijn van het kieslijstensysteem en het vaak benaderen van overeenkomstige kiezers, dient echter te worden vermeden. Zulke concurrentie zou in strijd zijn met de beoogde samenwerking.

Om dit thans door beide groeperingen bevestigde principe van samenwerking nader te concretiseren zal door het G.P.V. nog een beperkt congres worden belegd. De daaruit af te leiden concrete punten van samenwerking zullen daarna worden besproken in de besturen der beide groeperingen en daarna aan de leden worden meegedeeld, zodat zowel de mogelijkheden als de begrenzungen van deze samenwerking tot geen misverstand aanleiding geven en bekend kunnen blijven.

De Centrale Verbondsraad van het G.P.V. en het hoofdbestuur van het N.E.V. roepen thans alle landgenoten op om hun voorbeeld te volgen en instemming te betuigen met de politieke doelstellingen van het G.P.V. en van het N.E.V., die gericht zijn op de reformatie van de publieke ambten in onze staat en tot vernieuwing van onze maatschappijorde overeenkomstig de normen van de Heilige Schrift, zodat hier een Nederlandse samenleving zal zijn die de geestelijke vrijheid voor ieder hooghoudt en goede idealen heeft, die gericht zijn op Gods eer, die een tinteling van vreugde door het land doen gaan en die aan de sociale verbondenheid van ons volk materiële gestalte geven.

Amersfoort, 6 maart 1972."

☆☆☆

In deze verklaring vallen enkele dingen op. Er wordt allereerst in gezegd dat de politieke samenwerking van het N.E.V. met het G.P.V. een ander karakter vertoont dan de samenwerking in een geloofsgemeenschap zoals die binnen de kerkelijke broederschap wordt beleefd.

In deze zin wordt, zoals een kind kan begrijpen, een waarheid-als-een-koel geformuleerd.

De samenwerking binnen het G.P.V. als een politieke organisatie is uiteraard een andere dan de samenwerking zoals die in de kerkelijke gemeenschap van de Vrijgemaakte Kerken wordt beleefd. Want in het eerste geval gaat het om een politieke samenwerking, in het tweede om een kerkelijke. Dit verschil blijft bestaan ook al zijn de mensen die in beide samenwerkingsvormen betrokken zijn het in een confessioneel en institutioneel-kerkelijk opzicht — althans formeel — eens. Zo is ook de samenwerking in een ge-

reformeed **gezin** en in een gereformeed **maatschappelijke organisatie** een andere dan in een kerkelijke.

Als we hierop letten zegt zo'n uitspraak dat de politieke samenwerking tussen G.P.V. en N.E.V. een ander karakter heeft dan de samenwerking in een geloofsgemeenschap zoals die binnen de kerkelijke broederschap wordt beleefd niets. Hij is het open trappen van een breed open staande deur.

Maar dit is niet het enige dat in dit verband moet worden gezegd. De grote vraag die hier rijst is deze: **wat is in concreto het feitelijke karakter van de samenwerking tussen het G.P.V. en het N.E.V.?**

Men heeft om dat karakter te omschrijven verschillende formules uitgedacht.

Eerst sprak men in dit verband van een **burgerlijke** samenwerking. Die omschrijving is evenwel ook nietszeggend! Want tot een burgerlijke samenwerking met elkaar zijn alle burgers van een staat verplicht. Er behoort b.v. een **burgerlijke** samenwerking te bestaan tussen alle burgers van het koninkrijk der Nederlanden. Tussen gereformeerden, socialisten, rooms-katholieken, liberalen, communisten. Deze zijn immers allemaal medeburgers ten opzichte van elkaar.

Om een concreet voorbeeld te geven: in een gemeenteraad — die geen volksvertegenwoordiging maar een overheidsorgaan, een regeer-, een bestuurscollege is — werken G.P.V.-ers, antirevolutionairen, liberalen, socialisten en communisten samen. Als leden van een gemeenteraad vormen zij o.a. het bestuur van de openbare lagere en middelbare scholen. Een G.P.V.-er die lid van een gemeenteraad en van het bestuur van een Geref. School is heeft dus in twee schoolbesturen zitting!

Later heeft men er op gevonden dat de samenwerking tussen G.P.V. en N.E.V. als een **politieke samenwerking** ter realisering van het Richtlijnenprogram van het G.P.V. moet worden omschreven.

Maar, zo vraagt men als vanzelf: wat houdt zo'n „politieke samenwerking” in? Er is namelijk allerlei soort „politieke samenwerking”.

Er is op onderscheiden plaatsen een „politieke samenwerking” tussen de antirevolutionaire, de christelijk-historische en de rooms-katholieke partij. En er is hier en daar ook zo'n samenwerking tussen de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R.

Weer een andere politieke samenwerking is er tussen de vijf partijen die het tegenwoordige kabinet steunen. Die werken ook samen ter realisering van een „richtlijnenprogram”.

Maar de genoemde samenwerkingsvormen hebben, zoals ieder begrijpt, een andere inhoud dan de „politieke samenwerking” zoals die tussen het G.P.V. en het N.E.V. in praktijk wordt gebracht.

☆☆☆

Hoe is nu **feitelijk** en **werkelijk** de politieke samenwerking tussen het G.P.V. en het N.E.V.?

Wat daarvan door iedereen kan worden gezien is o.a. het volgende:

De besturen van het G.P.V. en het N.E.V. vormen samen de „contactvergadering” die de genoemde samenwerking bespreekt, daarvoor plannen maakt en die ook uitvoert. Deze „contactvergadering” kwam reeds voor het front van het volk met een gezamenlijk opgesteld verkiezingsmanifest. Sprekers uit beide partijen traden samen in één vergadering op. Het G.P.V. staat van de het toegevoerde zendtijd van radio en televisie een deel af aan het N.E.V. De beide partijen geven samen een blad uit, „Nieuw-Nederland”, dat onder redactie staat van de „G.P.V./N.E.V.-Contactvergadering”. Daaruit blijkt bovendien dat de besturen van G.P.V. en N.E.V. gezamenlijk adressen richten tot de regering. En zoals uit de boven afgedrukte verklaring blijkt zullen bij komende verkiezingen indien dat mogelijk wordt de kandidatenlijsten van het G.P.V. en het N.E.V. worden verbonden.

Dit alles is reeds de openbaring van zeer nauwe samenwerking, een innig bondgenootschap van het G.P.V. en het N.E.V.

Veel belangrijker is uiteraard de wezenlijke „inhoud” van de genoemde samenwerking. Die is immers zonder meer beslissend

voor het karakter ervan. Deze inhoud wordt zoals vanzelf spreekt bepaald door de inhoud van het Richtlijnenprogram dat men samen wil realiseren. Alleen daardoor krijgt men een zuiver beeld van wat men feitelijk samen wil doen.

Het is uiteraard onmogelijk dat program hier te analyseren. Daarvoor ontbreekt de ruimte. Maar dat is ook niet nodig. Want de boven geciteerde verklaring geeft voldoende stof om de aard van de samenwerking in het vizier te krijgen. Ik zal een paar dingen noemen.

In de eerste plaats roepen de beide besturen in die verklaring gezamenlijk en als uit één mond alle landgenoten op om te werken aan een **reformatie** — inderdaad dat woord staat er! — van de publieke ambten van onze staat. En voorts roepen ze op tot een **vernieuwing** van onze maatschappij-orde — dat is een geweldig ding! — overeenkomstig de normen van de Heilige Schrift. En dat alles moet geschieden met het doel een Nederlandse samenleving te creëren die **idealen** koestert welke gericht zijn op de eer van God.

Ik zou de lezers van dit artikel willen verzoeken zich eens goed in te denken welk een ontzagwekkende betekenis deze woorden bezitten als men ze serieus neemt.

Een **reformatie** van de publieke ambten.

Een **vernieuwing** van de maatschappij-orde, overeenkomstig de normen van de Heilige Schrift.

Een **samenleving** met idealen die gericht zijn op de ere Gods.

Inderdaad, dit is een duizelingwekkend veel omvattend program.

En dit alles willen nu het G.P.V. en het N.E.V. **gezamenlijk** verwerkelijken.

☆☆☆

Wanneer men zich van de inhoud van deze loodzware uitspraken goed rekenschap geeft komen van zelf een aantal vragen op.

O.a. deze:

Men spreekt van een **reformatie** van de publieke ambten.

Maar is een echte reformatie niet altijd een wederkeer tot de HEERE, een opnieuw en waarachtig buigen voor zijn Woord? De vraag is nu: kan men daar **gezamenlijk** naar streven als men niet door éénzelfde geloof in God en de Heer Jezus Christus verbonden is? Indien men niet samen een geloofsgemeenschap vormt?

Men spreekt voorts over het streven naar een vernieuwing van de maatschappelijke orde overeenkomstig de normen van de Heilige Schrift. De vraag is nu: is dat mogelijk als men niet volledig één is in het **geloof** in het Woord van God, als men het niet volledig eens is geworden over de **inhoud** van die normen?

Men spreekt verder over een samenleving die gericht is op de ere Gods. De vraag is: kan men zich daarvoor in waarheid **gezamenlijk** inzetten als men er niet diep van overtuigd is dat men een broederschap-in-Christus, een gemeenschap der heiligen vormt.

☆☆☆

Deze vragen stellen is tegelijk die beantwoorden.

Het is in deze van tweeën één.

Of men roept deze woorden uit als een geloofsgemeenschap, een gemeenschap van mensen die elkaar ten volle als broeders in Jezus Christus erkennen, ondanks de kerkelijke verschillen — of deze woorden zijn een holle klank.

En hierbij dringt zich nog een vraag op, een vraag die van nog groter gewicht en ernst is.

Ze is deze: kan men gezamenlijk deze zwaar geladen oproepen het Nederlandse volk voorhouden als men niet gezamenlijk en ononderbroken tot God bidt om zijn zegen over dit grootse ondernemen? Indien men behalve een geloofs- ook een gebedsgemeenschap vormt?

Indien dit niet het geval zou zijn, is deze oproep een wereldse kreet.

Wanneer wij uitgaan van wat openbaar is geworden, is momenteel het G.P.V. door de samenwerking met het N.E.V. overgegaan tot een **interkerkelijke samenwerking van gelovigen op politiek terrein**.

KAMPEN

C. VEENHOF

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Op 1 april is de 16e jaargang van „Opbouw” begonnen.

Mogen we onze abonnees verzoeken hun abonnementsgeld zo spoedig mogelijk te storten op girorekening **2580477** t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding „voor Opbouw”.

Het abonnementsgeld bedraagt *f* 15,— per jaar; studenten betalen *f* 12,— per jaar; buitenland *f* 20,— per jaar, luchtpost *f* 40,— per jaar.

Bij voorbaat hartelijk dank.

De administratie

Persschouw

„De Chr. Gereformeerden en wij”

Onder dit opschrift schreef ds Mul in het kerkblad van Dronten het volgende artikel:

Woensdag 22 maart vergaderde de Classis Zwolle van de Chr. Geref. Kerken. Met meer dan normale belangstelling is deze vergadering ook door de Geref. Kerken in het ressort Kampen tegemoet gezien. We wisten immers, dat een belangrijk punt van het agendum van deze classis werd gevormd door het onderwerp: verhouding tot de Geref. Kerken (buiten verband).

Er bestond ook een zekere zorg. Zou de bestaande samenwerking in de kerken van Kampen, Oost-Flevoland en Zwolle kunnen worden voortgezet? Deze vraag ontstond n.a.v. berichten in de pers over de uitspraken van de generale synode van de Chr. Geref. Kerken inzake de samenwerking met onze kerken. Te recht hadden enkele schrijvers er al op gewezen — door broeders uit de Chr. Geref. Kerk werd het onderstreept — dat de tendens van bedoelde uitspraken anders was dan er in de pers over was geschreven. De synode sprak zich positiever uit ten aanzien van de samenspreking en de samenwerking dan bijv. in „Koers” was aangegeven. Toch was er wel enige zorg.

In de kerkdiensten van zondag 19 maart hebben we dan ook — evenal dat gedaan is in de Chr. Geref. Kerk alhier — als gemeente gebeden, of de Here Zijn zegen wilde geven over de in die week te houden Chr. Geref. classis. En wat heeft onze hemelse Vader zorg en vrees beschaamd! De uitslag van de classis van 22 maart is immers dat nu al in 4 kerken, behorend tot het ressort van de Chr. Geref. classis Zwolle, kanselruil kan plaats vinden. Voor wat betreft onze kerken in dit ressort betekent dat zelfs een aantal van 8! (Emmeloord - Chr. Geref. - met de vrijgemaakte kerken van Creil, Emmeloord en Marknesse; Kampen - Chr. Geref. - met de vrijgemaakte kerken van Kampen en IJsselmuiden; Oost-Flevoland - Chr. Geref. - met de vrijgemaakte kerken van Dronten en Lelystad; Zwolle - Chr. Geref. - met de vrijgemaakte kerk van Zwolle).

Wat besloot de classis?

In de eerste plaats was er de mededeling van de Chr. Geref. Kerk van Emmeloord en de Geref. Kerken (Vrijgem.) van Creil, Emmeloord en Marknesse... dat men na de brede bespreking - een verslag van die besprekingen was op de classis aanwezig - van oordeel was, dat tot kanselruil moest worden overgegaan. De classis, met de deputaten van de part. synode van het Noorden, stemde hiermee in.

In de tweede plaats was de classis van mening, dat de samenwerking in Kampen, Oost-Flevoland en Zwolle kan worden voortgezet.

Het is met grote blijdschap en dankbaarheid, dat ik dit hier doorgeef. Velen in onze kerken dragen de littekens mee van de scheuringen die ze hebben meegemaakt. We hebben met schrik en verbijstering ervaren, hoe snel een scheuring om zich heen kan grijpen. Daar zit iets demonisch in. Hoe langzaam en onzeker verlopen daarentegen dikwijls de pogingen tot samengaan en eenheid van kerken, die elkaar herkennen en erkennen als kerken van Christus. Wie dat weet en ervaart beleefd de uitkomst van genoemde classis als een nieuw geschenk en wonder uit de hand van de Here. Een geschenk en wonder die tegelijk de opdracht voor de toekomst aangeven:

Bidden en werken voor een verdere eenheid in Christus naar Zijn Woord.

Ik hoop en verwacht, dat ook de komende gezamenlijke kerkeradsvergaderingen in Dronten in dat teken zal staan.

Ik ben er van overtuigd dat de lezers van „Opbouw” met dit artikel van ds Mul, en nog meer met dat wat daarin meegedeeld wordt, blij zullen zijn.

Indien ooit dan is het nu wel de tijd dat

kerken die van ganser harte beamen wat in de reformatorische confessies beleden wordt elkaar zoeken en in Christus elkaar ook vinden.

De modernistische „nieuwe theologie” gaat als een sirocco door de kerken. Steeds meer kerkleden verzwakken daardoor in het geloof of vallen geheel af. De bestaande kerkelijke grenzen markeren bijna nergens meer de grens tussen wie wel en wie niet de Heilige Schrift metterdaad als het betrouwbare en onfeilbare Woord van God aanvaarden. En daarom is het nodig dat allen die dat wel doen elkaar vinden - ook in de kerkelijke gemeenschap!

Laat men toch nooit vergeten dat de doorwerking van de revolutionaire theologie vooral door twee verschijnselen wordt gestimuleerd. In de eerste plaats door de valse eenheid zoals die in de Wereldraad van Kerken wordt gerealiseerd. Maar niet minder door de kerkelijke verdeeldheid van hen die pretenderen trouw te zijn aan het Woord van God en de geref. confessie aanvaarden als de vertolking van hun geloof.

Het is ook een verheugend verschijnsel dat het contact zoeken van de kerken begint op plaatselijk niveau.

De Chr. Geref. Kerken hebben er steeds op gehamerd dat men dat moest doen. En ze hebben daar volkomen gelijk in.

Verblijvend is ook dat er in dit opzicht niets wordt geforceerd. Dat kan alleen maar kwaad doen. Wij moeten ook in deze „de Heilige Geest laten werken”. In de zakelijke, openhartige en gelovige ontmoeting van elkaar komt „van zelf” het elkaar herkennen als broeders en zusters in Christus.

En voorts: er is - zo heeft Calvijn reeds geleerd - kerkelijke eenheid als twee kerken elkaar over en weer als kerk van Christus erkennen. De concrete beleving ervan is punt twee.

Ik las vanavond aan tafel juist Rom. 14 : 5 en 6: „God, die de volharding en de vertroosting schenkt, verlene u eensgezindheid in de geest van Christus Jezus, opdat gij één van hart en uit één mond de God en Vader van onze Heer Jezus Christus moogt verheerlijken.”

Ik geloof dat dit Schriftwoord een goed onderschrift is onder het artikel van ds Mul.

het „spreken van de kerk”

Men heeft het tegenwoordig vaak over het „spreken van de kerk”.

Er zijn nog al wat mensen die daar erg op gesteld zijn.

Meestal wordt om dat „spreken” gevraagd met de bedoeling, de hoop, de eis dat de „kerk” precies dat zal zeggen wat men zelf denkt of begeert.

Zo moet de „kerk” spreken over Vietnam, Zuid-Afrika, de „Ost-Politik” van Willy Brandt, milieu-verontreiniging, homofilie, nieuwe sexmoraal, euthanasie, geboorteregeling, ontwikkelingsamenwerking, rassisme, revolutie, ontwapening, enz., enz.

Dit „spreken der kerk” is evenwel in het geheel niet een spreken van de kerk.

Het is in feite het oordeel van een aantal kerkelijke kopstukken, verenigd in een synode. En bovendien is dat oordeel veelal niet meer dan de mening van een meerderheid van zo'n vergadering.

Over de gang van zaken die leiden moet tot dat „spreken van de kerk” geeft de redacteur voor het kerkelijke leven in „Trouw” een sappig verhaal ten beste. Hier is het:

Er is een brandend vraagstuk en de mensen willen weten wat de kerk ervan vindt. Goed, zegt de synode, en benoemt een commissie. Daarvoor worden uit alle geestelijke hoeken en gaten van de kerk mensen bij elkaar geharkt. Want het mag natuurlijk niet zo zijn dat de linksen kunnen roepen dat zo'n commissie een rechtse congsi is en je moet ook voorkomen dat de rechtsen klagen dat het wel een linkse actiegroep lijkt. En alleen maar een grijs midden is ook niks.

Goed, die commissie staat tenslotte op poten en gaat aan het vergaderen. Na verloop van tijd is het werk gedaan en enigszins beteuterd komen de commissieleden met twee verhalen bij de synode aan: een meerderheidsrapport en een minderheidsnota. De zusters (of, enkelvoud, zuster, want in de kerk springen we zuinig met de dames om) en de broeders zijn het niet eens kunnen worden.

Dat zal waar wezen, maar als synode kun je moeilijk twee meningen de wereld insturen, zo van: beste mensen, het kan zus maar 't zou eventueel ook zo kunnen. Dat is onbarmhartig, zei onlangs de hervorm-

de synodescriba ds F. H. Landsman. Dus gaat het hoogerwaard gezelschap er aan knutselen, de commissie is ook niet te beroerd om er nóg eens aan te gaan staan en dan komt er na een aantal maanden een stuk uit de bus, dat bol staat van schichtige, enerzijds en anderzijds. En dan maar hopen dat het betrokken vraagstuk z'n vlammen niet heeft gedooft...

Aan het slot van zijn artikel geeft Klei de volgende gemoedelijke raad.

Gemeenteleden moeten niet zo vlug naar een synodaal oordeel hengelen en synodes zouden eens terug moeten zeggen: zoek het zelf maar uit! We leven toch niet in een kerk, waar geldt: het kerklid wikt, maar de synode beschikt? Moet een gelovig mens nu persé van een synode horen hoe hij tegenover dienstweering of abortus moet staan? Ik weet wel dat de kerk over bepaalde actuele vraagstukken een standpunt moet hebben - de overheid kan daarnaar vragen - en dan zal de synode eraan te pas moeten komen. Maar die hunkering van binnenuit naar synodale verhalen... Zijn er geen deskundige kerkleden, die je bij je oordeelvelling kunnen helpen? Misschien zet zo'n deskundige, samen met andere deskundigen, dan wel eens een stuk in elkaar dat zijn werk doet, niet ondanks maar juist door de toon, waarvan de stelligheid niet gehinderd werd door beleidsoverwegingen. Zie maar de werking van het Getuigenis.

Ik geloof dat deze scibent een roestige spijker precies op z'n kop slaat.

Wie zich realiseert: hoe enorm veel mensen in verband met dat „spreken van de kerk” in het touw komen;

en hoeveel duizenden werkuren daarvoor verknoeid worden;

en hoeveel duizenden en duizenden gulden daaraan worden gespanneerd;

en hoeveel honderden en honderden kilo's papier men daarvoor verspilt;

en hoe onnoemelijk veel daarover in commissies en synodevergaderingen georeerd, gerefereerd, gepraat, gekletst, en gezwamd wordt;

en wat het resultaat daarvan is: niets-zeggende stukken van het bekende enerzijds-anderzijds type, of stukken die de grote massa der kerkleden aan zijn laars lappen en die bovendien voor het grootste deel half of helemaal niet gelezen in een of ander archief worden begraven;

die vraagt zich af of al die kerkelijke ambtsdragers al de aan die stukken verknoeid tijd niet honderd maal beter konden gebruiken voor het bezoeken van de talloze eenzame, verwarde en gekwelde mensen om ze iets te doen beseffen van de genade van God die Hij in Christus heeft geopenbaard.

En dan spreken we er nog niets eens van dat ook in onze tijd - misschien zelf wel meer dan vroeger - de waarheid wordt gezien van de beroemde uitspraak van een kerkvader dat hij geen synode gekend heeft die bij het beëindigen van haar zittingen de kerk niet in nog groter verwarring achter liet dan zij die bij de opening daarvan vond.

Of die andere beroemde uitspraak: omne concilium parit bellum, hetwelk overgezet zijnde, betekent: iedere synode veroorzaakt ruzie.

C. V.

1 Cor. 15 : 20-22.

Korte tijd - ruim 4 maanden - na het heengaan van haar man, ontsliep onze geliefde moeder, grootmoeder, zuster, schoonzuster en tante

Maartje Koppier,
weduwe van G. Siesling,

op bijna 77-jarige leeftijd.

Den Helder,
J. F. Siesling
T. M. Siesling-Steenhoff
's-Gravenhage,
M. Siesling
R. P. M. Siesling-v. d. Meer
Alphen ald Rijn,
G. Siesling
J. H. Siesling-van Vlaardingen
kleinkinderen en verdere familie

's-Gravenhage, 9 april 1972
Perenstraat 157

De begrafenis heeft plaatsgevonden op de Algemene begraafplaats „Brandenburg” te de Bilt.

Juffrouw, 59 jaar,
zoekt

reisgenote(n)

geen avondtype,
± 2 weken vakantie in juni D.V.
Lichte wandelingen, afgewisseld met boot- of bustochten.
Geen strand of heet land.

Brieven met uitvoerige inlichtingen onder nr. 144 bureau „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist.

TE HUUR:
op de Veluwe,

vrijstaand huis

met garage, grote tuin; alle comfort;
liefst volwassenen voor nette bewoning.
Lage prijs.
Van 15-7 tot 29-7.

Telefoon 0 8380 - 16969.

EMMELOORD

Heb je zin om hoofdleidster of leidster te worden in een heel nieuwe omgeving?
De kans is er nu!!

Per 1 augustus staat er een nieuwe school klaar (kombinatie kleuterbasisschool) om je die kans te geven.

Hoofdleidster

Bij voorkeur Geref. vrijgem.

Leidster

Pos. chr. beg.

Inlichtingen: Dhr. W. J. v. Dijk,
tel. 05270-4270.

Brieven vóór 20 april aan de voorzitter: Dhr. J. v. Dalen, Robbesant 30, Emmeloord, tel. 0 5270 - 3922.

De Ver. Een School met den Bijbel te Langerak (Z.-H.) zoekt met ingang van 1 augustus 1972

een hoofdleidster

van geref. beginselen.
De school heeft 2 klassen.

Sollicitaties zo spoedig mogelijk aan de hoofdleidster: Mej. A. Langerak, Broekseweg 3, Ameide; telefonisch te bereiken tussen 12 en 1 uur op no. 01843-529 (school).

Plaats uw familieberichten in dit blad.

Ons gezellige

stenen huisje op Goeree

(6 pers.)
is de hele zomer nog vrij behalve de maand juli.
Zeer billijke condities.

Telefoon 0 1877 - 1715.